

Adroddiad Archwilio Blynyddol 2020 – Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda

Blwyddyn archwilio: 2019-20

Dyddiad cyhoeddi: Rhagfyr 2020

Cyfeirnod y ddogfen: 2169A2020-21

Paratowyd y ddogfen hon ar gyfer defnydd mewnol gan Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda yn rhan o'r gwaith a gyflawnwyd/gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol.

Mae gan yr Archwilydd Cyffredinol ystod eang o swyddogaethau archwilio a swyddogaethau cysylltiedig, gan gynnwys archwilio cyfrifon cyrff GIG Cymru, ac adrodd i'r Senedd ar ddarbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd y sefydliadau hynny o ran eu defnydd o'u hadnoddau. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn ymgymryd â'i waith gan ddefnyddio staff ac adnoddau eraill a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n fwrdd statudol a sefydlwyd at y diben hwnnw ac i fonitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol.

Archwilio Cymru yw'r enw cyfunol anstatudol ar gyfer Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n endidau cyfreithiol ar wahân y mae gan y ddau ohonynt eu swyddogaethau cyfreithiol eu hunain fel y disgrifir uchod. Nid yw Archwilio Cymru yn endid cyfreithiol ac nid oes ganddo unrhyw swyddogaethau.

© Archwilydd Cyffredinol Cymru 2020

Nid yw'r Archwilydd Cyffredinol na staff Swyddfa Archwilio Cymru yn derbyn unrhyw gyfrifoldeb mewn cysylltiad ag unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog na chyflogai arall yn eu rhinwedd unigol, nac unrhyw drydydd parti, mewn cysylltiad â'r adroddiad hwn.

Os gwneir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi'r ymarfer a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus wrth ymdrin â cheisiadau, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partion perthnasol. Mewn cysylltiad â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partion perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu aildefnyddio'r ddogfen hon i Archwilio Cymru yn infoofficer@audit.wales.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay.

This document is also available in English. Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

Cynnwys

Adroddiad cryno	
Am yr adroddiad hwn	4
Negeseuon allweddol	5
Adroddiad manwl	
Archwiliad o gyfrifon	7
Trefniadau ar gyfer sicrhau effeithlonrwydd, effeithiolrwydd a darbodusrwydd wrth ddefnyddio adnoddau	9
Atodiadau	
Atodiad 1 – adroddiadau a gyhoeddwyd ers fy adroddiad archwilio blynyddol diwethaf	12
Atodiad 2 – ffi archwilio	14
Atodiad 3 – risgiau archwilio ariannol	15

Adroddiad cryno

Am yr adroddiad hwn

- 1 Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi canfyddiadau fy ngwaith archwilio 2020 yn Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda (y Bwrdd Iechyd) a gynhaliwyd i gyflawni fy nghyfrifoldebau o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004. Mae'r Ddeddf honno yn ei gwneud yn ofynnol i mi:
 - archwilio ac ardystio'r cyfrifon a gyflwynwyd i mi gan y Bwrdd Iechyd, a'u gosod gerbron y Senedd;
 - bodloni fy hun bod gwariant ac incwm wedi eu cymhwyso at y dibenion a fwriadwyd ac yn unol ag awdurdodau; a
 - bodloni fy hun bod y Bwrdd Iechyd wedi gwneud trefniadau priodol i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth ddefnyddio adnoddau.
- 2 Adroddaf ar fy nghanfyddiadau cyffredinol o dan y penawdau canlynol:
 - Archwiliad o gyfrifon
 - Trefniadau er mwyn sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth ddefnyddio adnoddau
- 3 Digwyddodd y gwaith archwilio eleni ar adeg pan oedd cyrff cyhoeddus yn ymateb i'r heriau digynsail a pharhaus a gyflwynwyd gan bandemig COVID-19. O ystyried ei effaith, ail-luniais fy rhaglenni gwaith arfaethedig drwy ystyried y ffordd orau o sicrhau pobl Cymru bod arian cyhoeddus yn cael ei reoli'n dda. Ystyriais effaith yr argyfwng presennol ar gadernid a ffurf gwasanaethau cyhoeddus yn y dyfodol a'm nod oedd sicrhau nad oedd fy ngwaith yn rhwystro cyrff cyhoeddus wrth iddynt fynd i'r afael â'r argyfwng, gan sicrhau ei fod yn parhau i gefnogi gwaith craffu a dysgu. Ataliwyd yr holl waith archwilio ar safleoedd wrth inni barhau i weithio ac ymgysylltu o bell pan oedd hynny'n bosibl, gan ddefnyddio technoleg. Mae'n anochel bod hyn wedi cael effaith ar gyflawni rhywfaint o'm gwaith archwilio arfaethedig, ond mae hefyd wedi sbarduno newidiadau cadarnhaol yn ein ffyrdd o weithio.
- 4 Nid oedd cyflawni fy archwiliad o waith cyfrifon heb ei heriau, nid yn unig o ran sut a ble y gwnaethom ymgymryd â'r gwaith, ond hefyd o ran ystyriaethau newydd ar gyfer datganiadau ariannol sy'n deillio'n uniongyrchol o'r pandemig. Mae'r llwyddiant o ran cyflawni'r amserlen ddiwygiedig yn adlewyrchu ymdrech fawr ar y cyd gan fy staff a swyddogion y Bwrdd Iechyd, er mwyn croesawu a galluogi ffyrdd newydd o weithio a pharhau i fod yn hyblyg ac yn ystyriol o'r materion niferus sy'n codi.
- 5 Ar ddechrau'r pandemig, ataliais rhag cyhoeddi rhai adroddiadau archwilio perfformiad a oedd bron wedi eu cwblhau, gan adlewyrchu capasiti cyrff a archwiliwyd i gefnogi'r gwaith maes a oedd yn weddill ac er mwyn cyfrannu at glirio allbynnau archwilio drafft. Rwyf hefyd wedi addasu pwyslais a dull rhai adolygiadau arfaethedig eraill er mwyn sicrhau eu perthnasedd yng nghyd-destun yr argyfwng.

Mae ffrydiau gwaith newydd wedi eu cyflwyno, megis fy adolygiad o'r rhaglen Profi, Orlhain a Diogelu, ac mae fy nhimau archwilio lleol wedi cyfrannu at fy ngwaith dysgu COVID-19 ehangach.

- 6 Mae'r adroddiad hwn yn grynodeb o'r materion a gyflwynwyd i'r Bwrdd Iechyd mewn adroddiadau manylach eleni (gweler **Atodiad 1**). Rwyf hefyd yn cynnwys crynodeb o statws y gwaith arfaethedig sy'n cael ei ailgwmpasu ar hyn o bryd.
- 7 Cyflwyno **Atodiad 2** yr amcangyfrif diweddaraf o'r ffi archwilio y bydd angen i mi ei chodi er mwyn talu am y costau o ymgymryd â'm gwaith, o'u cymharu â'r ffi wreiddiol a nodir yng Nghynllun Archwilio 2020.
- 8 Noda **Atodiad 3** y risgiau archwilio ariannol a nodir yn fy Nghynllun Archwilio 2020 a sut yr aed i'r afael â nhw drwy'r archwiliad.
- 9 Mae'r Prif Weithredwr, y Cyfarwyddwr Cyllid ac Ysgrifennydd y Bwrdd wedi cytuno ar gywirdeb ffeithiol yr adroddiad hwn. Fe'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg ar 15 Rhagfyr 2020. Bydd y Bwrdd yn derbyn yr adroddiad yn ei gyfarfod Bwrdd ym mis Ionawr 2021 a bydd pob aelod yn derbyn copi. Rydym yn annog y Bwrdd Iechyd yn gryf i wneud trefniadau i'w gyhoeddi'n ehangach. Byddwn yn sicrhau bod yr adroddiad ar gael i'r cyhoedd ar [wefan Archwilio Cymru](#) ar ôl i'r Bwrdd ei ystyried.
- 10 Hoffwn ddiolch i staff ac aelodau'r Bwrdd Iechyd am eu cymorth a'u cydweithrediad drwy gydol fy archwiliad.

Negeseuon allweddol

Archwiliad o gyfrifon

- 11 Deuthum i'r casgliad bod cyfrifon y Bwrdd Iechyd wedi eu paratoi'n briodol a'u bod yn sylweddol gywir, ac rwyf wedi cyhoeddi barn archwilio ddiamod arnynt. Ni nododd fy ngwaith unrhyw wendidau perthnasol yn rheolaethau mewnol y Bwrdd Iechyd (fel yr oeddent yn berthnasol i'm harchwiliad). Fodd bynnag, rhoddais baragraff Pwyslais ar Fater yn fy adroddiad i dynnu sylw at ddatgeliadau yn y cyfrifon sy'n ymwneud â Nodyn 21 y datganiadau ariannol, sy'n disgrifio effaith Cyfarwyddyd Gweinidogol a gyhoeddwyd ar 18 Rhagfyr 2019 i Ysgrifennydd Parhaol Llywodraeth Cymru, gan ei chyfarwyddo i ariannu atebolrwyddau treth pensiwn Clinigwyr y GIG a wynebwyd gan gyrff GIG Cymru mewn cysylltiad â blwyddyn ariannol 2019-20. Nid addaswyd fy marn yn hyn o beth. Tynnais sawl mater i sylw swyddogion a'r Pwyllgor Archwilio, fel y nodir yn ddiweddarach yn yr adroddiad hwn.
- 12 Ni chyflawnodd y Bwrdd Iechyd falans ariannol ar gyfer y cyfnod o dair blynedd a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020, ac er nad oedd ganddo unrhyw drafodiadau ariannol perthnasol eraill nad oeddent yn unol â'r awdurdodau neu na ddefnyddiwyd at y dibenion a fwriadwyd, cyhoeddais farn amodol ar reoleidd-dra'r trafodiadau ariannol yng nghyfrifon 2019-20 y Bwrdd Iechyd.

- 13 Ochr yn ochr â'm barn archwilio, gosodais adroddiad sylweddol ar ddatganiadau ariannol y Bwrdd Iechyd i dynnu sylw at y methiant i gyflawni balans ariannol ac i gael cynllun tair blynedd cymeradwy ar waith.

Trefniadau ar gyfer sicrhau effeithlonrwydd, effeithiolrwydd a darbodusrwydd wrth ddefnyddio adnoddau

- 14 Mae fy rhaglen o waith Archwilio Perfformiad yr Awdurdod wedi fy arwain i ddod i'r casgliadau canlynol:
- mae'r Bwrdd Iechyd wedi cynnal llywodraethu da drwy gydol pandemig COVID-19.
 - mae'r Bwrdd Iechyd yn parhau i wynebu heriau ariannol, a waethygir gan effaith COVID-19, ond mae wedi cynnal rheolaethau ariannol, a gwaith monitro ac adrodd yn effeithiol.
 - caiff cynlluniau gweithredol eu llywio gan fodelu data cryfach, ac ymrwymiad i ymgysylltu â rhanddeiliaid, atebion rhanbarthol a llesiant staff, gyda threfniadau clir ar gyfer monitro perfformiad a'r hyn a gyflawnir. Fodd bynnag, mae brig arall o achosion COVID-19 yn peri risg sylweddol i'r trefniadau gweithlu.
 - mae'r Bwrdd Iechyd yn dangos ymrwymiad cryf i fynd i'r afael â thwyll, mae ganddo drefniadau addas i gefnogi'r gwaith o atal ac o ganfod twyll ac mae'n gallu ymateb yn briodol pan fo twyll yn digwydd.
- 15 Rhoddir ystyriaeth bellach i'r canfyddiadau hyn yn yr adrannau canlynol.

Adroddiad manwl

Archwiliad o gyfrifon

- 16 Mae'r adran hon o'r adroddiad yn crynhoi canfyddiadau fy archwiliad o ddatganiadau ariannol y Bwrdd Iechyd ar gyfer 2019-20. Sut mae'r sefydliad yn dangos eu perfformiad ariannol ac yn nodi eu hasedau net, eu costau gweithredu net, eu henillion a'u colledion cydnabyddedig, a'u llifau arian parod yw'r datganiadau hyn. Mae paratoi'r datganiadau yn elfen hanfodol o ran dangos stiwardiaeth briodol o arian cyhoeddus.
- 17 Roedd fy Nghynllun Archwilio 2020 yn nodi'r risgiau archwilio ariannol ar gyfer archwilio datganiadau ariannol 2019-20 y Bwrdd Iechyd. Mae Arddangosyn 4 yn **Atodiad 3** yn rhestru'r risgiau hyn ac yn nodi sut yr aed i'r afael â nhw yn rhan o'r archwiliad.
- 18 Disgrifir fy nghyfrifoldebau wrth archwilio datganiadau ariannol y Bwrdd Iechyd yn fy nghyhoeddiadau [Datganiad o Gyfrifoldebau](#), sydd ar gael ar wefan [Archwilio Cymru](#).

Cywirdeb a pharatoi datganiadau ariannol 2019-20

- 19 **Deuthum i'r casgliad bod cyfrifon y Bwrdd Iechyd wedi eu paratoi'n briodol a'u bod yn sylweddol gywir, ac rwyf wedi cyhoeddi barn archwilio ddiamod arnynt. Ni nododd fy ngwaith unrhyw wendidau perthnasol yn rheolaethau mewnol y Bwrdd Iechyd (fel yr oeddent yn berthnasol i'm harchwiliad). Fodd bynnag, rhoddais baragraff Pwyslais ar Fater yn fy adroddiad i dynnu sylw at ddatgeliadau yn y cyfrifon sy'n ymwneud â Nodyn 21 y datganiadau ariannol, sy'n disgrifio effaith Cyfarwyddyd Gweinidogol a gyhoeddwyd ar 21 Rhagfyr 18 i Ysgrifennydd Parhaol Llywodraeth Cymru, gan ei chyfarwyddo i ariannu atebolrwydd treth pensiwn Clinigwyr y GIG a wynebwyd gan gyrff GIG Cymru mewn cysylltiad â blwyddyn ariannol 2019. Nid addaswyd fy marn yn hyn o beth. Tynnais sawl mater i sylw swyddogion a'r Pwyllgor Archwilio, fel y nodir yn ddiweddarach yn yr adroddiad hwn.**
- 20 Cyn i mi gyhoeddi fy marn archwilio ar y cyfrifon, mae'n rhaid i mi adrodd ar faterion sy'n codi o'm gwaith i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu. Adroddodd fy Arweinydd Ymgysylltu Archwiliad Ariannol y materion hyn i Bwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg y Bwrdd Iechyd ar 23 Mehefin 2020. Crynhoa **Arddangosyn 1** faterion allweddol a nodir yn yr adroddiad hwnnw.

Arddangosyn 1: materion a nodwyd yn yr Archwiliad o'r Adroddiad Datganiadau Ariannol

Mater	Sylwadau'r Archwilydd
Camddatganiadau nas cywirwyd	Nid oedd unrhyw gamddatganiadau nas cywirwyd.
Camddatganiadau a gywirwyd	Roedd camddatganiadau cychwynnol a gywirwyd gan y rheolwyr. Tynnwyd sylw'r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg at y rhain yn fy adroddiad datganiadau ariannol.
Materion arwyddocaol eraill	Roedd y Bwrdd lechyd wedi cronni ar gyfer y costau sy'n gysylltiedig â newid contractwr ar gyfer triniaeth ddeintyddol orthodontig, £693,000. Nid oedd yn glir a oedd angen y cronniad hwn, ac mae'r Bwrdd lechyd wedi cytuno i godi ei bryderon â Llywodraeth Cymru i fod yn glir ynghylch y mater hwn, oherwydd bod triniaeth orthodontig yn rhan o fframwaith y cytunwyd arno'n genedlaethol.

- 21 Cynhaliais, hefyd, adolygiad o ffurflen Gyfrifon y Llywodraeth Gyfan. Penderfynais fod gwybodaeth gydgrynhoi y gwrthbarti yn gyson â sefyllfa ariannol y Bwrdd lechyd ar 31 Mawrth 2020 a pharatowyd y ffurflen yn unol â chyfarwyddiadau'r Trysorlys.
- 22 Adroddwyd fy archwiliad ar wahân o ddatganiadau ariannol y cronfeydd elusennol i'r pwyllgor cronfeydd elusennol ar 30 Tachwedd 2020 a chyhoeddwyd barn ddiamod ar 15 Rhagfyr 2020. Nid oedd unrhyw faterion yn codi o'r archwiliad yr hoffwn dynnu eich sylw atynt.

Rheoleidd-dra trafodiadau ariannol

- 23 **Ni chyflawnodd y Bwrdd lechyd falans ariannol ar gyfer y cyfnod o dair blynedd a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020, ac er nad oedd ganddo unrhyw drafodiadau ariannol perthnasol eraill nad oeddent yn unol â'r awdurdodau neu na ddefnyddiwyd at y dibenion a fwriadwyd, cyhoeddais farn amodol ar reoleidd-dra'r trafodiadau ariannol yng nghyfrifon 2019-20 y Bwrdd lechyd.**
- 24 Mae'n rhaid i drafodiadau ariannol y Bwrdd lechyd fod yn unol â'r awdurdodau sy'n eu rheoli nhw. Mae'n rhaid bod gan y Bwrdd lechyd y pwerau i dderbyn yr incwm ac i wario'r arian. Mae ein gwaith yn adolygu'r pwerau hyn ac yn profi er mwyn

sicrhau nad oes unrhyw elfennau perthnasol o incwm na gwariant nad oes gan y Bwrdd lechyd y pwerau i'w derbyn nac i'w hysgwyddo.

- 25 Pan nad yw'r Bwrdd lechyd yn cyflawni balans ariannol, mae ei wariant yn fwy na'i bwerau i wario ac felly mae'n rhaid i mi gymhwyso fy marn reoleidd-dra. Fel y dangosir yn Nodyn 2.1 i'r Datganiadau Ariannol, ni reolodd y BILL ei wariant refeniw o fewn ei ddyraniad adnoddau yn ystod y cyfnod hwn o dair blynedd, gan ragori ar ei derfyn adnoddau refeniw cronol o £2,489.832 miliwn gan £139.811 miliwn.
- 26 **Ochr yn ochr â'm barn archwilio, gosodais adroddiad sylweddol ar ddatganiadau ariannol y Bwrdd lechyd i dynnu sylw at y methiant i gyflawni balans ariannol ac i gael cynllun tair blynedd cymeradwy ar waith.**
- 27 Mae gennyf y pŵer i gyflwyno adroddiad sylweddol ynghylch cyfrifon y Bwrdd lechyd ynghyd â'm barnau pan yr wyf yn dymuno tynnu sylw at faterion. Oherwydd methiant y Bwrdd lechyd i gyflawni dyletswyddau ariannol, cyhoeddais adroddiad sylweddol sy'n nodi'r manylion ffeithiol: methodd yn ei ddyletswydd i sicrhau balans ariannol (fel y nodir uchod) ac nid oes ganddo gynllun tair blynedd cymeradwy ar waith ac mae'n gweithio i gynllun blynyddol.

Trefniadau ar gyfer sicrhau effeithlonrwydd, effeithiolrwydd a darbodusrwydd wrth ddefnyddio adnoddau

- 28 Mae gofyniad statudol arnaf i fodloni fy hun bod gan y Bwrdd lechyd drefniadau priodol ar waith i sicrhau effeithlonrwydd, effeithiolrwydd a darbodusrwydd o ran y defnydd o adnoddau. Rwyf wedi ymgymryd ag amrywiaeth o waith archwilio perfformiad y Bwrdd lechyd dros y 12 mis diwethaf er mwyn fy helpu i gyflawni'r cyfrifoldeb hwnnw. Roedd y gwaith hwn yn cynnwys:
- cynnal asesiad strwythuredig o drefniadau corfforaethol y Bwrdd lechyd er mwyn sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithlon, yn effeithiol ac yn ddarbodus; ac
 - adolygu effeithiolrwydd trefniadau gwrth-dwyll y Bwrdd lechyd.
- 29 Nodir isod fy nghasgliadau sy'n seiliedig ar y gwaith hwn.

Asesiad strwythuredig

- 30 Cynlluniwyd fy ngwaith asesu strwythuredig yng nghyd-destun yr ymateb parhaus i'r pandemig. Sicrheais ddull addas o bragmatig a pherthnasol i'm helpu i gyflawni fy nghyfrifoldebau statudol, gan leihau'r effaith ar gyrff y GIG wrth iddynt ymateb i gam nesaf pandemig COVID-19. Roedd pwyslais allweddol y gwaith ar y trefniadau corfforaethol, er mwyn sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithlon, yn effeithiol ac yn ddarbodus. Rhoddodd archwilwyr sylw hefyd i'r cynnydd a wnaed o ran mynd i'r afael ag argymhellion blaenorol pan fu'r rhain yn

ymwneud ag agweddau pwysig ar lywodraethu sefydliadol a rheolaeth ariannol, yn enwedig o dan yr amgylchiadau presennol.

- 31 Grwpiodd yr asesiad strwythuredig ein canfyddiadau o dan dair thema:
- trefniadau llywodraethu;
 - rheoli adnoddau ariannol; a
 - chynllunio gweithredol: cefnogi'r ymateb parhaus i'r pandemig yn gytbwys o'i gymharu â darparu gwasanaethau hanfodol eraill.

Trefniadau llywodraethu

- 32 Roedd fy ngwaith yn ystyried gallu'r Bwrdd Iechyd i gynnal trefniadau llywodraethu cadarn gan orfod ymateb yn sydyn i'r heriau digynsail a gyflwynir gan y pandemig.
- 33 Canfu fy ngwaith fod y Bwrdd Iechyd wedi gweithio o fewn fframweithiau diwygiedig i gyflawni dyletswyddau'r Bwrdd a chynnal llywodraethu da. Gan addasu'n gyflym i gyfarfodydd rhithwir, mae'r Bwrdd wedi parhau i gynnal ei fusnes mewn ffordd agored a thryloyw. Mae trefniadau llywodraethu diwygiedig wedi cefnogi'r broses o wneud penderfyniadau cyflym a gwaith craffu effeithiol, ac roedd pwyslais ar ddysgu a gwella wedi ei ymwreiddio ynddynt. Mae systemau sicrwydd wedi eu cynnal hefyd, gyda phwyslais cryf ar ansawdd a diogelwch gwasanaethau.

Rheoli adnoddau ariannol

- 34 Ystyriais berfformiad ariannol y Bwrdd Iechyd, newidiadau i reolaethau ariannol dros y pandemig a threfniadau ar gyfer monitro ac adrodd ar berfformiad ariannol.
- 35 Canfûm fod y Bwrdd Iechyd yn parhau i wynebu heriau ariannol, a waethygir gan effaith COVID-19, ond ei fod yn ceisio adennill y sefyllfa ariannol yn y tymor hwy. Gyda diffyg o £34.9 miliwn ar ddiwedd y flwyddyn, ni chyflawnodd ei ddyletswyddau ariannol ac mae'n rhagweld diffyg o £25 miliwn ar gyfer 2020-21. Heb gyllid ychwanegol, mae'r diffyg ar ddiwedd y flwyddyn yn debygol o fod yn llawer mwy o ganlyniad i COVID-19. Yn ystod y pandemig, fodd bynnag, mae'r Bwrdd Iechyd wedi cynnal rheolaethau ariannol effeithiol, ac mae adroddiadau cynhwysfawr wedi cefnogi gwaith craffu a sicrwydd amserol ar y sefyllfa ariannol.

Cynllunio Gweithredol

- 36 Ystyriodd fy ngwaith gynnydd y Bwrdd Iechyd o ran datblygu a chyflawni cynlluniau gweithredol chwarterol ar gyfer cefnogi'r ymateb parhaus i COVID-19 a darparu gwasanaethau a swyddogaethau hanfodol eraill yn unol â chanllawiau cynllunio Llywodraeth Cymru. Ar adeg ein gwaith, canolbwyntiwyd ar wasanaethau hanfodol gyda'r nod o adfer gweithgareddau arferol a rheolaidd pan fo gwneud hynny'n ddiogel ac yn ymarferol.
- 37 Canfu fy ngwaith fod y Bwrdd Iechyd wedi datblygu cynlluniau gweithredol yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru, a ategir gan ddull sy'n datblygu'n gyflym o ran modelu data ac a arweinir gan randdeiliaid. Mae'r holl wasanaethau hanfodol yn

cael eu cynnal gyda dull gofalus a hyblyg o adennill gwasanaethau arferol. Mae atebion rhanbarthol yn cael eu hystyried ac mae trefniadau ar waith i ddysgu o'r pandemig ac i gyflymu'r broses o gyflawni'r Strategaeth Iechyd a Gofal. Mae'r Bwrdd Iechyd wedi ymrwymo'n fawr i lesiant staff, er ei fod yn cydnabod bod staffio'n parhau i fod yn risg sylweddol pe byddai ail frig o achosion COVID-19. Mae'r Bwrdd Iechyd yn cynnal goruchwyliaeth a gwaith craffu da ar berfformiad a darpariaeth, ac mae'n ail-lunio adroddiadau perfformiad mewn ymateb i'r gofynion newidiol sy'n deillio o'r pandemig.

Effeithiolrwydd y trefniadau gwrth-dwyll

- 38 Ym mis Mehefin 2019, cyhoeddais drosolwg ar gyfer y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus sy'n disgrifio trefniadau gwrth-dwyll yn y sector cyhoeddus yng Nghymru. Yna, cynhaliodd fy nhîm archwiliad manylach ar draws ystod o gyrff yn y sector cyhoeddus yng Nghymru er mwyn archwilio pa mor effeithiol yw trefniadau gwrth-dwyll yn ymarferol a gwneud argymhellion ar gyfer gwelliannau. Ym mis Gorffennaf 2020, cyhoeddais Gwella ein Perfformiad – Mynd i'r Afael â Thwyll yng Nghymru sy'n nodi crynodeb o'm canfyddiadau a saith 'thema allweddol' y mae angen i bob corff cyhoeddus ganolbwyntio arnynt wrth wella eu perfformiad er mwyn mynd i'r afael â thwyll yn fwy effeithiol.
- 39 Er na chafodd y gwaith hwn ei gynnwys yng nghynllun archwilio'r Bwrdd Iechyd, cyhoeddais adroddiad ychwanegol hefyd sy'n nodi trefniadau penodol y Bwrdd Iechyd ar gyfer atal a chanfod twyll. Canfûm fod y Bwrdd Iechyd yn dangos ymrwymiad cryf i fynd i'r afael â thwyll, bod ganddo drefniadau addas i gefnogi'r gwaith o atal ac o ganfod twyll a'i fod yn gallu ymateb yn briodol pan fo twyll yn digwydd.

Atodiad 1

Adroddiadau a gyhoeddwyd ers fy adroddiad archwilio blynyddol diwethaf

Arddangosyn 2: adroddiadau a gyhoeddwyd ers fy adroddiad archwilio blynyddol diwethaf

Adroddiad	Dyddiad
Adroddiadau archwilio ariannol	
Archwiliad o'r Adroddiad Datganiadau Ariannol	Mehefin 2020
Barn ar y Datganiadau Ariannol	Gorffennaf 2020
Adroddiad Archwilio Datganiadau Ariannol y cronfeydd Elusennol	Tachwedd 2020
Barn Cronfeydd Elusennol ar y Datganiadau Ariannol	Rhagfyr 2020
Adroddiadau archwilio perfformiad	
Asesiad Strwythuredig 2020	Medi 2020
Effeithiolrwydd y trefniadau gwrth-dwyll	Awst 2020
Arall	
Cynllun Archwilio 2020	Chwefror 2020

Arddangosyn 3: gwaith archwilio perfformiad sy'n dal i fynd rhagddo

Adroddiad	Amcangyfrif o'r dyddiad cwblhau
Orthopedeg	Rhagfyr 2020
Adolygiad o Bwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru	Rhagfyr 2020
Profi, Orlhain a Diogelu	Rhagfyr 2020
Gofal heb ei drefnu	Cam 1 – Chwefror 2021 Mae rhagor o waith i'w gynnwys yn rhan o gynllun 2021
Adolygiad o'r defnydd cynaliadwy o arian amseroedd aros Rhwng Atgyfeirio a Thriniaeth	Mawrth 2021
Trefniadau Llywodraethu Ansawdd	Ebrill 2021

Atodiad 2

Ffi archwilio

Roedd Cynllun Archwilio 2020 yn nodi ffi archwilio arfaethedig o £371,355 (heb gynnwys TAW). Ar y sail bod rhywfaint o waith yn parhau i fynd rhagddo, mae fy amcangyfrif diweddaraf o'r ffi wirioneddol yn cyd-fynd â'r ffi a nodir yn yr amlinelliad.

Atodiad 3

Risgiau archwiliad ariannol

Arddangosyn 4: risgiau archwilio ariannol

Risg archwilio	Ymateb arfaethedig yr archwiliad	Y gwaith a wnaed a'r canlyniad
Y risg bod rheolwyr yn gwrthwneud rheolaethau yn bresennol ym mhob endid. O ganlyniad i natur anrhagweladwy y gallai'r gwrthwneud hyn ddigwydd, ystyrir ei bod yn risg arwyddocaol [ISA 240.31-33].	Bydd fy nhîm archwilio yn: • profi priodoldeb yr wybodaeth yn y cyfnodolion a newidiadau eraill a wneir wrth baratoi'r datganiadau ariannol;• archwilio amcangyfrifon cyfrifyddu am ragfarnau;• gwerthuso'r sail resymegol dros unrhyw drafodiadau arwyddocaol y tu allan i fusnes arferol.	Gwnaeth fy nhîm archwilio: • profi priodoldeb yr wybodaeth yn y cyfnodolion ac addasiadau eraill a wneir wrth baratoi'r datganiadau ariannol; ac• archwilio amcangyfrifon cyfrifyddu am ragfarnau. Profodd profion archwilio yn foddhaol ac nid oedd unrhyw drafodiadau sylweddol y tu allan i fusnes arferol.

Risg archwilio	Ymateb arfaethedig yr archwiliad	Y gwaith a wnaed a'r canlyniad
Mae risg sylweddol y bydd y Bwrdd yn methu â chyflawni ei ddyletswydd ariannol gyntaf o fantoli'r cyfrifon yn ystod cyfnod o dair blynedd. Mae'r sefyllfa ym mis naw yn dangos diffyg o £25 miliwn ar ddiwedd y flwyddyn. Mae hyn, ynghyd â'r alldro ar gyfer 2017-18 a 2018-19, yn rhagweld diffyg tair blynedd o £122 miliwn. Pan fo'r Bwrdd yn methu â chyflawni'r ddyletswydd ariannol hon, byddaf yn cyflwyno adroddiad sylweddol ynghylch y datganiadau ariannol, sy'n tynnu sylw at y methiant. Hefyd, mae'r pwysau ariannol presennol ar y Bwrdd yn cynyddu'r risg y gallai dyfarniadau ac amcangyfrifon y rheolwyr fod yn rhagfarnllyd mewn ymdrech i gyflawni alldro ariannol penodol.	Bydd fy nhîm archwilio yn canolbwyntio eu profion ar feysydd o'r datganiadau ariannol a allai gynnwys rhagfarn wrth lunio adroddiadau.	Ni nododd profion archwilio fy nhîm unrhyw achosion o ragfarn wrth adrodd. Amodais fy marn rheoleidd-dra a chyhoeddais adroddiad sylweddol ynghylch methiant y Bwrdd lechyd i gyflawni ei ddwy ddyletswydd ariannol.
Roedd Awdurdod Pensiwn y GIG yn gofyn am gynnydd o 6.03% yng nghyfraniadau pensiwn y cyflogwr yn 2019-20. Cytunodd Llywodraeth Cymru i gyllido a thalu'r cyfraniad ychwanegol hwn yn uniongyrchol. Mae'n bosibl y bydd angen adlewyrchu'r cyfraniad ychwanegol hwn a'r cyllid cysylltiedig yng nghyfrifon y BILL.	Byddwn yn gwirio bod y Bwrdd lechyd wedi rhoi cyfrif cywir am y cynnydd hwn mewn cyfraniad a'r cyllid cysylltiedig.	Nododd fy mhroffion archwilio gamddatganiad wrth gyflwyno'r trafodiad hwn, a chytunodd y rheolwyr i'w ddiwygio.
Ar 18 Rhagfyr 2019, cyhoeddodd y Prif Weinidog Gyfarwyddyd Gweinidogol ffurfiol i'r Ysgrifennydd Parhaol yn ei gwneud yn ofynnol iddi weithredu menter 'cynllun sy'n talu' mewn cysylltiad â threfniadau treth bensiwn y GIG ar gyfer staff clinigol.	Rydym yn ystyried triniaeth gyfrifyddu a goblygiadau archwilio'r cyfarwyddyd (y cyntaf yng Nghymru ers 1999) ar y cyd â'r Swyddfa Archwilio Genedlaethol sy'n mynd i'r afael â'r un mater yn GIG Lloegr ar hyn o bryd.	Cytunodd y Bwrdd lechyd i gynnwys nodyn atebolrwydd digwyddiadol sy'n cyfeirio at effaith ariannol bosibl y cyfarwyddyd hwn a chynhwyswyd paragraff pwyslais ar fater yn fy marn i sy'n cyfeirio at y datgeliad hwn.

Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.
We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English.